

DET NYE NORGE. Hvor mye mangfold kan man godta i det nye flerkulturelle Norge? Hvor må grensene settes?

Mangfoldets skygger

Kronikk

NINA WITOSZEK
professor og forfatter

Kulturell skikk. Da general Georg Napier, britisk guvernør i en indisk provins, kom til India forbød han sati, skikken med å kaste hinduenker på kremasjonsbålet og brenne dem sammen med sine døde ektemenn. Braminene ble rasende. «Du kan ikke forby sati, det er en viktig kulturell skikk i vårt land!» Men Napier var upåvirkelig. «Det er en viktig skikk i mitt land,» sa han, «å henge enhver som brenner mennesker levende. Så mens deres folk forbereder likbålet, vil mine menn forberede galgen».

Slik ble braminene stoppet, og enkene reddet. Napier var en opplyst imperialist som, heller enn å preke for braminene om humanitære prinsipper, anvendte maktens strategi. Hans eksempel viser til det evige spørsmålet om hvor grensene går for den såkalte «kulturelle dialogen».

Unngått debatt. Vestlig multikulturalisme har unngått debatten om disse grensene. På tross av at den multikulturelle politikken ble skapt for å bekjempe imperialisme, rasisme, og mannlig dominans, har den unnlatt å inspirere løvene til å hvile med lammene (og omvendt).

Det finnes mange forklaringer på hva som gikk galt – blant annet at multikulturalistene gir gruppeidentitet forrang fremfor individuelle rettigheter, og dermed baner vei for ghettoisering av samfunnet (Francis Fukuyamas teori). Mange kritikere påstår at den multikulturelle politikken – som bygger på mantraet om diversitet og dialog – i Europa har åpnet en Pandoras eske.

I Frankrike har den tilsynelatende bidratt til periodiske utbrudd av vold i forstedene. I Danmark har den nøret opp under en fiendtlig holdning overfor etniske minoriteter og gjenvalg av en populistisk regjering. I Nederland har den ført til en økning av fremmedfrykten i etterkant av mordet på frittstående kunstnere og politikere. I Storbritannia, multikulturalismens vugge, innrømmer i dag én av tre britiske muslimer i al-

Økende sykdom blant innvandrerkvinner kommer av et liv uten anerkjennelse og dermed uten livets mening, skriver Nina Witoszek.

FOTO: STEIN J. BJØRGE

deren 18–24 år at de heller vil følge sharia enn å leve etter britisk lov.

Historiene innenfra. Er Norge i en bedre situasjon? Ifølge en undersøkelse fra 2004 gjort av Institutt for samfunnsforskning, følte flesteparten av immigrantene fra Bosnia, Pakistan og Tyrkia seg ikke diskriminert. 85 prosent av respondentene ga inntrykk av at de hadde «et godt liv» (Aftenposten 7. desember 2004). Er da alt fryd og gammen? Det utgis i dette mangfoldåret mange sakprosa-bøker som forteller noe annet.

De kvinnelige informantene i en av bøkene, *Tause skrik* av den norsk-iranske sosialantropologen Farida Ahmadi, skildres som syke sjeler og syke kropper som hungrer etter kjærlighet og anerkjennelse. Ifølge Ahmadi er kilden til økende sykdom blant innvandrerkvinner et liv uten anerkjennelse og dermed uten livets mening.

Fire usynlige plager. I den pågående debatten om småapokalypser i det multikulturelle Norge nevner man vanligvis rasismen, stereotypisering,

«kulturalisering», den norske statens failpolitikk etc. Men det er minst fire andre viktige faktorer som bremser et kreativt samspill mellom de innfødte og nykommerne, og de blir sjelden nevnt i den offentlige debatten. De er som følger:

1. Immigrasjon som «Den lille døden». Alle immigranter som flytter til et fremmed, ofte fiendtlig miljø opplever en krise, thymos (begjær etter anerkjennelse), eller en «liten død»; et farvel til språk, en varm sirkel av familie og venner, kjente landskap – ting som ga identitet og veiledning i verden. Forflyttet til en fremmed verden, kan man velge å «dø» eller «bli gjenfødt». I en viss forstand er derfor emigrasjon en prøvelse som ofte innebærer en opplevelse av anonymisering, små ydmykkelser, og en følelse av ute-stengning. Immigrantkvinner fra muslimske land lider under en dobbel krise; de er ekskludert i forhold til sitt vertskap, og ofte hindret i å gjøre noe med det av sine menn eller religiøse ledere.

2. Iboende rasisme blant minoritetene. Hver dag vi åpner avisen eksploderer den norske rasismen som håndgranater midt i ansiktet på forvirrede avislesere; fra et ambulansemannskap som nekter å behandle Ali Farrah som ble angrepet i en park,

til en norsk-ghanesisk ung gutt som ble knivstukket til døde av tre norske ungdommer i en dra bantby, til alle afghanere, kame runere og bangladeshere med doktorgrad – og med sjeler utbrent etter lange mørke år i påvente av litt anerkjennelse – og et arbeid. Det som sjelden nevnes er den giftige anti-norskheten som finnes blant polakker, somaliere og iranere – en rasisme som ofte langt overgår de innfødtes fordommer. Enhver diskusjon av det «sammensatte samfunn» som ikke også retter seg mot «minoritetsrasisme» vrir den «kulturelle dialog» til et tomt mantra.

3. Jantelovens jerngrep. De fleste av oss immigranter sliter ikke bare med den «lille døden» eller den impotente multikulturalisme. Vi er uskadeliggjort – og effektivt kastrert – av budet «Du skal ikke tro at du er noe». De fleste innvandrere kommer til Norge fra en verden med stengte dører og ingen håp om å kunne bevise at man er noe. De brenner for å være en suksess, å vise sine evner og realisere sine aspirasjoner. De kommer til Norge «ready for fight»: å delta i Den Norske Drømmen og konkurrere med de innfødte. Men for mange av disse urolige sjeler viser Norge seg å være ikke et folkehjem, men et dukkehjem; et bur der anerkjennelse og prestasjoner er oversett eller blir straffet heller enn oppmuntret, og sjelden belønnet.

4. Innvandrere som en faktor i «the opening of the Norwegian Mind». For dem som har reist mye de siste 20 år er ikke Norge det samme land som i 1980-årene, da man måtte lete forgjeves etter brød i påsken og ble fortalt at det kunne bare kjøpes i Oslo Bymisjon. Nå er Norge åpen natt og dag – men først og fremst er det et åpent samfunn som har stoppet å snakke med seg selv (eller bli taus i den vakre naturen). Landet utviklet seg til et dialogisk samfunn som forhandler med sine nye fargede gjester. Disse gjestene er altfor ofte omtalt som byrde, belastning, parasitter, pest og plage. Til og med journalister glemmer at minoritetene er en kulturell ressurs – en garanti for den nye norske kulturelle renessansen. Det er fargede nordmenn som skal snart skal bli den nye Ibsen eller Munch.

Og det er deres kreativitet som trenger oppmuntring og solid støtte.

Dette er en forkortet versjon av en artikkel i tidsskriftet Prosa som utgis denne uken.

«Det er fargede nordmenn som skal snart skal bli den nye Ibsen eller Munch»

Debatt kultur

De fleste av oss immigranter er uskadeliggjort – og effektivt kastrert – av budet «Du skal ikke tro at du er noe», skriver Nina Witoszek i sin kronikk.

Delta i debatten på aftenposten.no/debatt

Debatt økonomi

«Finansrådgivere er mer opptatt av sin egen økonomi enn sine klienters,» skriver BI-professor Tor W. Andreassen.

Økonomi side 9

Si ;D